

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1833 ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ*

6. ΜΥΚΟΝΟΥ

Ἔθος τῆς πατρίδος μας Μυκόνου.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ζήτημα.

Ἐὰν τελευτήσῃ τις ἀδιάθετος, κληρονομοῦν τὴν πατρομητρικὴν τῶν περιουσίαν ὅλα τὰ τέκνα ἐξ ἴσου, ἀνεξαιρέτως θηλυκά τε καὶ ἀρσενικά.

Πολλάκις αἱ μητέρες προικίζουν καὶ εἰς τὰ θηλυκὰ τέκνα ἐκ τοῦ ἀνδρός τῶν τὰ πράγματα, ἂν ἐκ μέρους τῶν ἀρσενικῶν τέκνων γενῇ παράβλεψις, εἰ δὲ μὴ λαμβάνουν τὸ τῆς ἀναλογίας τῶν, ὁ δὲ γαμβρὸς ἀποζημιοῦται ἀπὸ τὰ τῆς πενθερᾶς του.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον.

Δὲν δύνανται οἱ ἔχοντες τέκνα γονεῖς εἰς τὰς συγγενεῖς ἑαυτῶν νὰ διανέμουν τὴν περιουσίαν τῶν, ἀλλ' εἰς μόνον τὰ τέκνα τῶν, δηλ. εἰς τὸ μὲν ὀλιγώτερον μέρος περιουσίας, εἰς δὲ τὸ πλειότερον.

Πολλάκις ὁμοῦ συμβαίνει νὰ ἀποκληρονομηθῇ τὰ τέκνα, ἂν ἐπάρχωσι ἀσχερότης· τὰ δὲ πατρικὰ πράγματα δικαιοκρατικῶς μεταβαίνουν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ τὰ ιδιόκτητα πράττει ὅπως καὶ ὅπου βοῦνται οἱ πατέρες.

Ὡς πρὸς τὸ τρίτον.

Ἐὰν τελευτήσῃ τις ἀδιάθετος εἰσέρχονται εἰς τὴν κληρονομίαν τὰ τέκνα του, ἂν δὲ δὲν ἔχῃ, οἱ ἐπιζῶντες γονεῖς του, εἰ δὲ οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς, οἱ συγγενεῖς ὁμοῦ προσδιορίζουν καὶ ἕν μέρος περιουσίας διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ τεθνεῶτος.

Ὡς πρὸς τὸ τέταρτον.

Ἐὰν τελευτήσῃ ὁ εἷς ἐκ τῆς συζυγίας ἀδιάθετος, ὁ ἐπιζῶν, γυνή τε ἢ ἀνὴρ, καρπορῶγει ὅλην τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος ἕως οὗ μένει εἰς τὴν τιμὴν τοῦ τεθνεῶτος, τοῦτέστιν ἀνύπανδρος, ἂν δὲ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, ἡ περιουσία ἀπέρχεται εἰς τοὺς προθύμους. Πολλάκις ὁμοῦ συμβαίνει, νὰ τελευτήσῃ ὁ εἷς ἐκ τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 130 τοῦ 6 (1955) τεύχους τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ δικαίου.

¹ Καὶ αἱ ἐν τῷ παρόντι τεύχει ἀπαντήσεις δημοσιεύονται ἀπασφάλαιτως ἐξ ἀντιγράφων τοῦ εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους εὗρισκομένου Ἀρχείου τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη (βλ. Ἐπετηρίδα, ἐνθ' ἀν., 122 σημ. 1). Ταῦτα προέρχονται: τῆς Μυκόνου ἐξ ἀνεπισήμου ἀντιγράφου τῆς Πάρου, ἢ β' τῆς Φολεγάνδρου ὡς καὶ τῆς Ἀμοργοῦ ἐκ τῶν πρωτοτύπων· ἡ δὲ α' τῆς Φολεγάνδρου ἐξ ἐπισήμου ἀντιγράφου.

συζύγων αδιάθετος αφήσας καὶ τέκνον, τὸ ὁποῖον ὕστερον ἐτελεύτησε, τότε ἡ περιουσία τοῦ ἀποθανόντος διαιρεῖται εἰς τρία μέρη καὶ τὸ μὲν λαμβάνει ὁ πατήρ αὐτοῦ ἢ οἱ συγγενεῖς ἐὰν δὲν ἔχῃ, τὸ δὲ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ἕτερον ὁ ἐπιζῶν ἐκ τῶν συζύγων.

Ὡς πρὸς τὸ πέμπτον.

Δὲν δύναται τὰ μὲν ἀρσενικά τέκνα νὰ κληρονομοῦν τὰ τοῦ πατρός, τὰ δὲ θηλυκὰ τὰ τῆς μητρός, ἀλλ' ἀδιακρίτως ἕκαστον καὶ ἐκ τῶν τῆς μητρός καὶ πατρός λαμβάνει τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸ μέρος.

Ὡς πρὸς τὸ ἕκτον.

Δὲν δύναται ἡ ὑπανδρευθεῖσα γυνὴ καὶ λαβοῦσα τὴν προῖκα τῆς, νὰ τὴν καταβάλλῃ καὶ μὲ τὰς ἐπιλοιπὰς ἀδελφὰς νὰ μοιράσῃ ἐξ ἴσου, οὔτε νὰ ἐπιστρέψῃ τι εἰς τοὺς γονεῖς τῆς.

Πολλάκις προικισθέντα ἀρσενικά ἢ θηλυκὰ τέκνα ἐπιστρέφουν ἐκ τῆς προικισθείσης προικὸς μέρος πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς των διὰ μυστικῆς καὶ ἰδιαίτης συμφωνίας, ἀλλ' ἡ τοιαύτη συμφωνία δὲν εἶχε οὐδεμίαν δύναμιν, ὥς ἀποκτιοῦσα καὶ βλάπτουσα τὸν ἕνα ἐκ τῶν συζύγων.

Ὡς πρὸς τὸ ἑβδομον.

Ἐὰν θυγάτηρ ὑπανδρευθῇ μετὰ τὸν θάνατον τῶν πατέρων τῆς ἀπὸ τοὺς ἀδελφοῦς αὐτοῦ ὅχι μόνον ἐλάμβανεν ἐκ τῆς περιουσίας ἴσον μέρος μὲ αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ περισσότερον οὐχὶ βία, ἀλλ' ἰδίᾳ αὐτῶν προαιρέσει.

Ὡς πρὸς τὸ ὄγδοον.

Δὲν δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ πωλήσῃ ἢ νὰ ἀρσενίσῃ τὰ τέκνα του ἀπὸ τὰ τῆς γυναικὸς του πράγματα, ἀλλ' ἡ ἰδία γυνή, ἀλλ' ἐὰν πωλήσῃ ἢ δώσῃ πρέπει νὰ εἶναι ἐφοδιασμένος μὲ ἐπιτροπικὸν παρ' αὐτῆς, διότι πᾶσα πράξις τοῦ ἀνδρὸς ὥς πρὸς τὰ κτήματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ λογίζεται ἀνίσχυρος, θεωρουμένων τῶν τοιούτων κτημάτων ἀναφαιρέτων ἀπὸ τὴν τοῦ γάμου κοινότητα.

Ἐκτὸς τῶν ἄνω ἐθίμων εἶναι καὶ τὸ ἐφεξῆς.

Ἰσχυρὰ ἐνομίζετο ἐκείνη ἡ διαθήκη, ἣτις ἤθελεν εἰσθε ὑπογεγραμμένη παρὰ τοῦ Μνήμονος καὶ ἐπικυρωμένη παρὰ τῶν Δημογερόντων.

Ἰσχυρὰ ἐνομίζετο καὶ ἡ γεγραμμένη διαθήκη παρὰ τοῦ διαθέτου καὶ περικλεισμένη ἢ ἐνεχειρίζετο πρὸς τὸν πνευματικόν του ἢ ἐτίθετο εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ ἰδίου διαθέτου.

Συνέβαιεν, ὥστε ὁ διαθέτης μετὰ τὴν διαθήκην του σώας ἔχων ἀκόμη τὰς φρένας νὰ κάμῃ δευτέραν σκέψιν καὶ νὰ θελήσῃ ἀπὸ τὰ διαθέσαντα νὰ ἀναιρέσῃ τὴν ἐνώπιον δύο μαρτύρων καὶ τοῦ ἐξομολογοῦντος αὐτοῦ πνευματικοῦ ἐδήλῃ τὴν τοιαύτην θέλησίν του, ἣτις κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ πνευματικοῦ καὶ τῶν μαρτύρων γραφομένη παρὰ τοῦ Μνήμονος καὶ ἐπικυρωμένη παρὰ τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ Δημο-

γερόντων ἐγένετο εἶδος Κωδικέλλου καὶ εἶχε δύναμιν τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ἡ γεγραμμένη διαθήκη παρὰ ἱερέως δὲν εἶχε οὐδεμίαν δύναμιν.

Διὰ τὰ ἔχῃ ἰσχὺν πᾶσα πώλησις, ἢ ἐγίνετο ἔγγραφον πωλητήριον παρὰ τοῦ πωλητοῦ ὑπογεγραμμένον ἢ παρὰ μαρτύρων, ἐὰν ὁ ἀγοραστής δὲν ἤξευρε τὰ γράφη ἢ ἐὰν ἦτο Μνήμων κατεχωρεῖτο τὸ πωλητήριον εἰς τὸ βιβλίον τούτου ὡς ἡ τάξις.

Εἰς τὰς μερικὰς πωλήσεις πρῶτον ἐπροτιμῶντο οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς, δεύτερον οἱ προσεγγίζοντες εἰς τὸ πωλούμενον, ἐὰν δέ τις ἐκ τῶν συγγενῶν ἦτον ἀπὼν, μετὰ δέκα ἡμέρας τῆς ἐλεύσεώς του εἶχε δικαίωμα τὰ ἀναλάβῃ τὸ πωληθέν, ἀφοῦ ἔδιδε τῆς ἀγορᾶς τὰ χρήματα καὶ τὰ δι' αὐτὸ γινόμενα ἔξοδα· δὲν ἐπροτιμᾶτο δὲ οὐδεὶς, ἐὰν διὰ δημοπρασίας ἐτελειοῦτο ἡ πώλησις.

Πολλάκις ὅμως ἀνηροῦντο αἱ γινόμεναι, εἴτε μερικῶς εἴτε διὰ δημοσίου τρόπου πωλήσεως, ὅταν ἤθελεν ἀνακαλυφθῇ, ὅτι τὸ πωληθέν ἐδόθη εἰς τιμὴν ὀλιγωτέραν τῆς παριστανομένης ποσότητος καὶ τοῦτο διὰ δολίου τρόπου, ὅπως παραιτηθῇ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κτήματος ὁ ἔχων πλειότερον δικαίωμα συγγενής.

Τὰ ἀνήλικα τέκνα δὲν δύνανται, ὅταν ἡλικιωθῶσι τὰ ἀναλάβωσι τὰ παρὰ τῶν πατέρων ἢ συγγενῶν των πωληθέντα πράγματα.

Μεταξὺ τῶν συγγενῶν ὁ ζητήσας πρῶτος τὰ τῶ γενῇ πώλησις χαίρει τὴν προτίμησιν.

Ἐὰν ὁ πατὴρ ἐπροίκισε τρία τέκνα καὶ ἔπειτα ἀπέθανεν ἀδιάθετος, ἀφήσας καὶ ἄλλα, τὰ προικισθέντα δὲν συμμετέχουν ἀπὸ τὴν μείνασαν περιουσίαν οὐδόλως μετὰ τῶν ἀπροικίστων.

Τὰ νόθα δὲν ἔχουν κληρονομικὸν δικαίωμα.

Ἐὰν τις χωρὶς δικαίωμα κληρονομίας προτελευτήσῃ, τὸ δικαίωμα τοῦτο μεταβαίνει εἰς κληρονόμους του π.χ. τὰ τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ τέκνα, οἷον τὰ ἀνήψια κληρονομοῦν ἴσα μὲ τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς θεῖους των.

Τὰ περὶ ἀφιερωμάτων ἔγγραφα εἶναι ἰσχυρότερα παρὰ τὰ πωλητήρια. Εἶχον τὴν ἰδίαν δύναμιν καὶ παρὰ τοῦ Μνήμονος γινόμενα προικοσύμφωνα καὶ τὰ παρὰ τῶν πατέρων.

Τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς δὲν καταλύονται.

Ἡ γυνὴ δὲν δύναται τὰ κάμη αὐξήσῃ, ἀλλὰ τοῦ ἀνδρὸς λογίζεται πάντοτε καὶ ἐὰν ἤθελε κάμη.

Οἱ γονεῖς δύνανται ἐλθόντες εἰς ἀνάγκην τὰ πωλήσωσιν ἐκ τῶν προικισμένων πραγμάτων.

Ἡ ἀνταλλαγὴ ἔχει ἰσχυροτέραν δύναμιν παρὰ αἱ πωλήσεις, ὅταν εἶναι ἀκίνητον ἀντὶ ἀκινήτου, καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα δὲν ὑπάρχει προτίμησις, οὔτε εἰς τοὺς συγγενεῖς οὔτε εἰς τοὺς πλησίον, ἐκτὸς ἐὰν μεσολαβῇ δόλος.

Εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν γονέων δὲν ὑπόκεινται τὰ τέκνα, ἐὰν δὲν ἔλαβον κληρονομίαν, οὔτε ἡ γυνὴ ἐὰν δὲν ἀναδεχθῇ τὴν ὑποχρέωσιν ἐθελουσίως.

Εἰς τὰ χρέη τῶν ὑπεξουσίων τέκνων οἱ γονεῖς δὲν ὑποχρεοῦνται.

Ἐγίνοντο δάνεια δι' ὁμολογιῶν μὴ ὑπογεγραμμένων καὶ μαρτύρων, αἱ μὲν διὰ τοῦ Μνήμονος, αἱ δὲ παρὰ τοῦ δανειστοῦ κατ' εὐθείαν, τὰ δὲ μὴ δι' ὁμολογιῶν εἰς τὰ κατάστιχα δι' ἐνθύμησιν μόνον, τὰ ὅποια ἦσαν ἀναμφισβήτητα ὥς αἱ ὁμολογίαι.

Ἐγίνοντο καὶ συμφωνίαι διὰ μόνου ἁπλοῦ λόγου, αἵτινες διελύοντο δι' ὄρκου, ἐὰν ἀντέλεγεν ὁ εἷς ἐκ τῶν συμφωνούντων.

Ὑπῆρξε καὶ σύστημα νὰ ἐκλέγωνται δύο Δημογέροντες μὲ τὴν τοῦ λαοῦ πλειψηφίαν κατ' ἔτος· οὗτοι εἶχον δικαίωμα νὰ κρίνωσι καὶ νὰ αποφασίζωσι μέχρι τῆς ποσότητος τῶν ἑκατὸν γροσίων. Ἐὰν δὲ συνέπιπτε φιλονεικία περὶ διαθηκῶν ἢ προικοσυμφώνων, συνερχόμενοι καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν εὐὑπολήπτων ὑποκειμένων ἀπεφάσιζον, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόφασις οὔσα ὑπογεγραμμένη, ἦτο στερεὰ καὶ δὲν ἐξεκαλεῖτο εἰς οὐδεμίαν ἀνωτέραν ἐξουσίαν. Ἐὰν δὲ καὶ περὶ ἐμπορίου διωρίζοντο αἵρετοὶ κριταὶ διὰ συννυποσχετικοῦ ἐπικυρωμένον παρὰ τοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ Δημογερόντων, ἀφοῦ δὲ καὶ ἐκπληροῦτο ὁ τῆς καταπαύσεως τῆς τῆς τοιαύτης Δημογεροντίας χρόνος ἀπέδιδον λόγον τῶν πράξεών των δηλ. τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, παραδεδεγμένων καὶ παρὰ τοῦ λαοῦ τῶν χρεῶν, τὰ ὅποια δι' ἀνάγκην τῆς καὶ αὐτῆς ἠθέλον γείνει καὶ τὰ ὅποια εἰς τὸ παιθητικὸν βιβλίον καταχωρούμενα ἀποτεθειμένον μετὰ τῶν ἐπιλοίπων ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθηκεύετο εἰς τὸ Μημονεῖον.

Τὰ παρόντα ἔθιμα ἐπικρατοῦν ἐκπαλαί εἰς τὴν Νῆσον μας ταύτην.

Προσέτι ὅταν τις κτηματίας δανεισθῇ χρήματα παρὰ ἐντοπίου ἐπομένως ἐξεληθὼν τῆς πατρίδος μετεδανείσθῃ πάλιν παρ' ἄλλου ξένου, ἡ προτίμησις εἶναι εἰς τὸν πρωτοδανείσαντα ἐντόπιον, ὅστις πρῶτος ἀναλαμβάνει ὁλόκληρα τὰ χρήματά του, ἐκπληρούμενα ἀπὸ τὰ τοῦ δανεισθέντος κτήματα, τὰ ὑπόλοιπα τῶν ὁποίων (ἐὰν μείνωσι) λαμβάνει ὁ μεταδανείσας ξένος.

Καὶ τοῦτο διότι ὁ μὲν ἐντόπιος δανεῖζει διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ δανεισθέντος, ὁ δὲ ξένος μόνον διὰ τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ.

Ἐν Μυκόνῳ τῇ 20 Ἀπριλίου 1833 τρίτον.

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Βασιλικὴν Γραμματείαν

Δυνάμει τῶν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 330 ἐγκύκλιον ταύτης τῆς Σ. Γραμματείας τῶν Γενικῶν διατάξεων τῆς 22 τοῦ παρελθόντος μαρτίου τοῦ ἐνεσιῶτος ἔτους παραλαβόντες καὶ συμβουλευθέντες τοὺς προκριτοτέρους καὶ εἰδημονεστέρους ἄνδρας τῆς ἐπαρχίας μας Παραντιπάρου περὶ τῶν ἐπικρατησασῶν μέχρι τοῦδε τοπικῶν μας συνηθειῶν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ὁκτὼ ἐρωτήματα, εὔρομεν μόνον τὰς ἐφεξῆς συνηθείας εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὅλην παρομοίως ἐπικρατησάσας ἀγράπτους.

Α'. Εἰς τὸ 2 ζήτημα ἡ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦδε ἐπικρατοῦσα τοπικὴ τῆς Παραντιπάρου συνήθεια δίδει δικαίωμα εἰς τοὺς γονεῖς νὰ ἀφήσουν μέρος διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν ἐκ τῆς περιουσίας των, ἢ εἰς θετὸν τέκνον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲ τὴν διάκρισιν, τὴν δὲ ὑπόλοιπον περιουσίαν χρεωστοῦν ἐξ ἀνάγκης νὰ τὴν ἀφήσουν εἰς τὰ γνήσια τέκνα των.

Β'. Εἰς τὸ 3 ζήτημα οὔτε συνέπεσε ποτὶ εἰς ταύτην τὴν ἐπαρχίαν νὰ κληρονομήσῃ ἡ ἐπικράτεια τὸν ἀδιάθετον ἀποθανόντα καὶ μὴ ἔχοντα συγγενεῖς, ἀλλὰ οὐδὲ τοιαύτη συνήθεια ἐπικράτησε πώποτε.

Γ'. Εἰς τὸ 4 ζήτημα ἡ συνήθεια ἀπ' ἀρχῆς ἐπικράτει ἐως τοῦ 1790=ἔτους

¹ Μετὰ τῆς ἀπαντήσεως εὑρηται καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἐγγραφον, ἐξ οὗ μανθάνομεν τὸν τρόπον τοῦ καταρτισμοῦ αὐτῆς.

Ἀριθ. 27.

Πρὸς τὸ Δ. Τοποτηρητὴν Πάρου καὶ Ἀντιπάρου

ὁ ἐπχ. εἰρηνοδίκης τῶν αὐτῶν νήσων.

Χθὲς τὸ ἐσπέρας ἐλήφθη τὸ ὑπ' ἀριθ. 218 ἐγγραφον τῆς τοποτηρήσεως τῆς 6 τοῦ ἐνεσιῶτος Ἀπριλίου, δι' οὗ ζητεῖται 1ον εἴναι τῶν καθηκόντων τῆς εἰρηνοδικείας νὰ προκηρύτῃ καὶ ἐνεργῇ συνέλευσιν λαοῦ ἢ προκριτοδημογερόντων χωρὶς νὰ τὸ γνωστοποιήσῃ πρὸς τὴν Διοικητικὴν Ἀρχήν. 2ον ἂν δὲν ἦτον δέον καὶ ἐκτὸς τῶν καθηκόντων τῆς εἰρηνοδικείας νὰ δώσῃ νύξιν ἐπίσημον εἰς τὴν Δ. Ἀρχὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου δι' οὗ ὑπαγορεύθη νὰ ἐνεργήσῃ συνέλευσιν καὶ τελευταῖον ἂν τὰ καθήκοντα τοῦ εἰρηνοδίκου ὑπαγορεύουν νὰ δώσῃ τοὺς λόγους εἰς τὰς ρηθείσας ἐρωτήσεις ἢ θελε εἶναι τῶν καθηκόντων του νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν ποίαν ἡμέραν ἐπροκλήρυνε, πότε βασίμως συνήλθε συνέλευσις καὶ τὰ λοιπά· ὅθεν εἰς ἀπάντησιν.

Α' ὅτε λαβὼν τὴν 29 τοῦ παρελθόντος μαρτίου τὴν ὑπ' ἀριθ. 330 ἐγκύκλιον τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς ἐπικρατείας τῆς 22 Μαρτίου 1833 πρὸς τοὺς ἐπ. εἰρηνοδίκας καὶ δημογέροντας τῆς ἐπικρατείας περὶ τοπικῶν συνηθειῶν, μετὰ τῶν ἐπισυναπτιομένων ἐρωτημάτων καὶ Γενικῶν διατάξεων, ἐνήργησα αὐτὴν κατὰ γράμμα καὶ ἔννοιαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 17 ἐγκυκλίου μου χωρὶς νὰ παρεκτραπῶ ἀπὸ τὰ καθήκοντά μου.

Β' ὅτι ἡ Δ. τοποτήρησις ἐξετάσασά με τὸν ἴδιον τῇ 30 μαρτίου διὰ τοῦ γραμματέως της περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ ζητήσασα εἰς παρατήρησιν τὸ πρωτότυπον τῆς διαληφθείσης ἐγκυκλίου

εἰς τὸ νὰ καρποῦται τὸ ἐπιζῶν μέρος τοῦ ἀτέκνου ἀνδρογύνου τὴν περιουσίαν τοῦ ἀδιαθέτου ἀποθανόντος συζύγου ἕως οὗ δευτεροῦπανδρευθῇ ἢ ἀποθάνῃ εἰς τὴν χηρείαν, ὅτε διὰ νὰ ἐπιστρέφεται ἡ περιουσία τοῦ προαποθανόντος εἰς τοὺς προσιμωτέρους κατὰ βαθμὸν συγγενεῖς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1790 ἔτους ἕως σήμερον ἔγινεν ὡς νόμος ἐκ συνηθείας τὸ νὰ λαμβάνῃ μόνον τὸ ἐπιζῶν μέρος ἐν ἑκ τῶν ἑπτὰ κατὰ δεσποτείαν ἀφ' ὅλης τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος (ἐξαιρεθέντων πρῶτον τῶν χρεῶν, καὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἐξόδων) τὴν δὲ λοιπὴν περιουσίαν οἱ προσιμώτεροι ὡς εἴρηται συγγενεῖς.

Δ'. Εἰς τὸ 8 ζήτημα· ἡ τοπικὴ συνήθεια ἐπεκράτησεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦδε ἐπικρατεῖ, εἰς τὸ νὰ ἐκποιῇται ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς συνεστιῶτος τοῦ γάμου δι' ἀνάγκας μόνον κατεπειγούσας τοῦ ἰδίου ἀνδρογύνου, συγκατατιθεμένων ὁμῶς εἰς τοῦτο καὶ συνυπογραφομένων τῶν μερῶν ἀμφοτέρων.

Ε'. ἡ τοπικὴ συνήθεια περὶ δανείου (ἐκτὸς τῶν περιεχομένων ὀκτώ ζητημάτων) ἐπεκράτησεν ἀπ' ἀρχῆς (ἐνῶ ὁ νόμος κάμνει προτιμητέον τὸν ἐνυπόθηκον δανειστὴν τοῦ προσωπικοῦ) εἰς τὸ νὰ ἀπορρίπτεται τὸ δάνειον τοῦ εἰς ξένον τόπον δανείσαντος καὶ μὴ ὄντος αὐτόχθονος, ὅπως δ' ἐν ἐπιτομῇ μου (ἐν περιπτώσει χρεοκοπίας τοῦ ὀφειλέτου) καὶ νὰ λαμβάνωσι τὸ δάνειον αὐτῶν οἱ αὐτόχθονες.

τῆς Γραμματείας, ἐπληροφωρήθη λεπτομερῶς περὶ δυνάμεως ἢ δὲ ἐξουσίας ἔχουσα διὰ τριῶν ἡμερῶν τὸ διαληφθὲν τῆς ἐγκυκλίου προτύπου ἀνὰ χεῖρας τῆς

Γ'. ὅτι ἐκ τοῦ ἐσωκλείστου ἀντιγράφου τῆς ἐπὶ ἀριθ. 17 ἐγκυκλίου μου τῆς 30 Μαρτίου 1833 θέλει λάβει λεπτομερῶς πληροφορίας ἢ τοποτήρησις ὅπως ἀκολουθῶν τὴν ἔννοιαν τῶν Γενικῶν διατάξεων, ἐκοινοποίησα τὰς ζητήσεις τῆς σεβαστῆς γραμματείας πρὸς τοὺς εἰδημονεστέτους τῆς ἐπαρχίας ὡς πρὸς τὰς τοπικὰς συνήθειας διὰ τῶν κατὰ μέρος δημογερόντων ὅπως γίνῃ ἡ σύνταξις τῶν τοπικῶν συνηθειῶν μας ἐν τελειότητι.

Δ'. ὅτι τῇ 5 ἀπριλίου συνελθόντες οἱ δημογέροντες τῶν τριῶν χωρίων κεφάλου εἰς τὸ οἶκημα τῆς ἐπ. δημογεροντίας μετὰ τινων προκρίτων τῆς πόλεως καὶ συμβουλευθέντες συμφώνως μετὰ τῶν ἐπ. δημογερόντων περὶ τῶν τοπικῶν μας συνηθειῶν, ἔγραψαν εἰς χάριτην ὅσα εἶναι ἐκ τῶν συνηθειῶν σύμφωνα μὲ τὸν γραπτὸν νόμον, τῇ δὲ 6 Ἀπριλίου συνελθόντες οἱ ἀπὸ τῆς ναούσης συνεβουλεύθησαν περὶ τῶν αὐτῶν παρομοίως.

Ε'. καὶ τελευταῖον, ὅτι ἐὰν ὁ εἰρηνοδίκης ἢ οἱ δημογέροντες δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν τὰς εἰς τὴν ἐπ. ἀριθ. 33 ἐγκύκλιον τῆς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Σ. Γραμματείας τῆς ἐπικρατείας τὰς Γενικὰς διατάξεις προτοῦ νὰ εἰδοποιήσωμεν ἐπισήμως τὴν τοποτήρησιν καὶ λάβωμεν τὴν περὶ αὐτῶν ἄδειαν, περὶ τούτου δύναται ἡ Δ. τοποτήρησις ἀναφέρουσα πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν Σ. Γραμματείαν νὰ λάβῃ ἐντελεῖς καὶ θετικὰς τὰς πληροφορίας μὲ λεπτομέρειαν.

Ἐν παροικίᾳ τῆς Πάρου
τῇ 8 Ἀπριλίου 1833

Ὁ εἰρηνοδίκης
Δημήτριος Χαμῆτος
ὁ προσ. Γραμματεὺς
Τζάνης Δ. Καμπάνης

〈Πρωτότυπον〉

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΣΤ'. Τοπική συνήθεια περί αγοραπωλησίας επεκράτησε μέχρι σήμερον από τοῦ 1795 ἔτους (ἐν ᾧ ὁ νόμος λέγει, ὅταν ἐπὶ δημοπρασίας πωλεῖται κτῆμα νὰ ἔχη τὴν προτίμησιν ὁ δανειστής ἢ ὁ συγγενὴς ἀπὸ τὸν ξένον) εἰς τὸ νὰ προτιμᾶται ὁ πλειοδοτήσας ἀποξενουμένων τῶν συγγενῶν ὄλων καὶ δανειστῶν ὡσαύτως καὶ τῶν πλησιασιῶν, εἴτε παρόντων εἴτε ἀπόντων.

Ὑποβάλλοντες δὲ ταύτας ὑπ' ὄψιν τῆς Σ. Γραμματείας εἰς ἀκριβῆ πληροφορίαν, ὑποσημειούμεθα εὐσεβάστως μὲ τὴν ὀφειλομένην εὐπείθειαν.

Ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου τῇ 5 μαΐου 1833

Οἱ ἐπ. Δημογέροντες
Ζ. Μάτσας Μαυρογένης (Τ.Σ.)
Β. Μαυρομμάτης
Θ. Καμπάνης

Ὁ ἐπ. Εἰρηνοδίκης
Δημήτριος Χαμᾶτος
Ὁ προσ. Γραμμ.
Τζανὴς Δ. Καμπάνης

ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ

α

Ἀριθ. 127

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ἐν Φολεγάνδρῳ τῇ
12 Αὐγούστου 1833

Πρὸς τὸν Β. Ἐπαρχον Μήλου
ἢ Δημογεροντίᾳ Φολεγάνδρου

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 173 πρόσκλησις τοῦ Ἐπαρχείου τούτου μετὰ τοῦ ἐπισυναπτομένου ἀντιτύπου τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας ὑπ' ἀρ. 330.

Ἡ Δημογεροντία αὕτη ἀναφέρει ὡς ἐφεξῆς ὅτι

Εἰς τὸ ζήτημα Α'. συμφωνεῖ ἡ τοπικὴ συνήθεια μὲ τὸν νόμον.

Εἰς τὸ Β'. ὅτι οἱ γονεῖς χρεωστοῦν ν' ἀφήσωσιν εἰς τοὺς παῖδας των τὴν περιουσίαν των μὲ ὅποιον τρόπον ἤθελον κρίνει.

Εἰς τὸ Γ'. ὑπάρχει τοπικὴ συνήθεια ὅτι ὁ ἀποθανὼν τις ἀδιάθετος οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς τὸν κληρονομοῦν.

Εἰς τὸ Δ'. ὑπάρχει τοπικὴ συνήθεια ὅτι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος καρποῦται τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος, ἐνόσω ὑπάρχει ἀνύπανδρος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέφεται ἡ περιουσία τοῦ ἀποθανόντος εἰς τοὺς προθυμότερους συγγενεῖς.

Εἰς τὸ Ε'. ὑπάρχει τοπικὴ συνήθεια ὅτι οἱ υἱοὶ καὶ θυγατέρες ἀδιαθέτων ἀποθανόντων τῶν γεννητόρων των κληρονομοῦσιν ἐξ ἴσου τὴν πατρομητρικὴν περιουσίαν.

Εἰς δὲ τὸ Σ'. ὑπάρχει τοπικὴ συνήθεια ὅτι τὸ ὑπανδρευθὲν μέρος δὲν δύναται

¹ Ἐκ τῆς Φολεγάνδρου ἔχομεν δύο ἀπαντήσεις, παρουσιαζούσας μεταξὺ των διαφορὰς τινάς, δι' ὃ δημοσιεύομεν ἀμφοτέρας.

νὰ ἐπέμβῃ εἰς τῶν ἀνυπάνδρων τὴν τυχοῦσαν κληρονομίαν τῶν γεννητόρων των.

Εἰς τὸ Ζ΄ ὑπάρχει τοπικὴ συνήθεια, ὅτι δὲν δύνανται οἱ ἀδελφοὶ νὰ προικίσω-
σιν ὡς γονεῖς τὴν θυγατέρα, ἀλλὰ λαμβάνει καὶ αὕτη μερίδιον ἐξίσου μὲ τοὺς
ἀδελφούς.

Εἰς τὸ Η΄. ὑπάρχει τοπικὴ συνήθεια ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐξουσιάζει τὰ ἰδικά του κτή-
ματα, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τῆς γυναικὸς του τὴν προῖκα δίχως τῆς αὐτῆς
συγκαταθέσεως.

Ἄπασαι αὗται αἱ συνήθειαι δὲν ὑπάρχουσι γραπταί, ἀλλὰ διὰ τῆς παλαιότητος.

Εὐπειθέστατοι

Οἱ Δημογέροντες

Γ. Βενέρης

Νικόλαος Α. Παρὸς

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

Ἐν Μήλω τῇ 3 7/βρίου 1833

Ὁ ἑπαρχος

Γ. Λεβάντης

(Τ.Σ.)

β

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὴν ἐκ τῆς Δικαιοσύνης Β. Γραμματείας.

Ὁ ἑπαρχ. Εἰρηποδίκης Φολεγάνδρου.

Ἀριθ. 17

Ἐν Φολεγάνδρῳ

τῇ 20 Αὐγούστου

1833

Ἐλαβε τὴν ὑπ' ἀριθ. 854 τῆς Β. Γραμματείας ταύτης μετὰ τοῦ ἐσωκλείστου
ἀντιτύπου τῆς ὑπ' ἀριθ. 330 ἐγκυκλίου καὶ ἀπορεῖ ὅτι δὲν ἔλαβε καὶ τὴν προσταλεῖ-
σαν. Κατὰ συνέπειαν οὖν αὐτῆς ἐκθέτει τὰς ἀκολουθούσας πληροφορίες:

Εἰς μὲν τὸ πρῶτον ζήτημα, ὅταν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος λαμβάνουν ἴσον με-
ρίδιον τὰ παιδιά του.

Εἰς τὸ δεύτερον ζήτημα, οἱ γονεῖς ἀφίνουν ὅλην τὴν περιουσίαν των εἰς τὰ
τέκνα των, πλὴν κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των.

Εἰς τὸ τρίτον ζήτημα δὲν ἠκολούθησε πώποτε εἰς τὴν Ν. ταύτην.

Εἰς τὸ τέταρτον ζήτημα, ὅταν τὸ ἀνδρόγυνον ἦναι ἄτεκνον καὶ ἀποθάνῃ ὁ εἰς
τῶν συζύγων, ἢ μὲ διάταξιν ἢ ἄνευ διατάξεως, καρποῦνται ὅλην τὴν περιουσίαν
ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, ἕωσοῦ νὰ δευτεροῦπανδρευθῇ καὶ ἂν ἐξ ἐναντίας δὲν ὑπανδρευθῇ,
καρποῦνται τὴν αὐτὴν περιουσίαν μέχρι τῆς τελευταίας του ἀναπνοῆς.

Εἰς τὸ πέμπτον ζήτημα τὰ παιδιά ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ κληρονομοῦν καὶ τοὺς
δύο γονεῖς.

Εἰς τὸ ἕκτον ζήτημα ὑποχρεοῦται ἡ ὑπανδρευθεῖσα νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς μόνην
τὴν προῖκα της.

Εἰς τὸ ἑβδομον ζήτημα ἡ τοπικὴ συνήθεια συμφωνεῖ μὲ τὸν γραπτὸν νόμον.

Εἰς τὸ ὄγδοον ζήτημα, συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον, ὅταν ὁμως τύχη ἀνάγκη περὶ ἀναγκαίων τῆς τροφῆς, ἐκποιοῦνται κτήματα, πλὴν μὲ τὴν κοινὴν συγκατάθεσιν καὶ τῶν δύο.

Διευθύνεται καὶ ἀντίγραφον τοπικῆς συνηθείας χρονολογούμενον τῇ 16 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1808¹, πρὸς πληροφορίαν της.

Εὐπειθέστατος

(Τ.Σ.) Ἰάκωβος Δεκαβάλες

9. ΑΜΟΡΓΟΥ

Ἀριθ. 4.

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας
Τὸ Εἰρηνοδικεῖον Ἀμοργοῦ

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 330 διαταγῆς τῆς Γραμματείας ταύτης, ἐπισυνάπτονται αἱ τοπικαὶ συνήθειαι, ὅσαι μέχρι τοῦδε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, κατὰ τὰς ὁποίας ἔλαβε πληροφορίαις τὸ Εἰρηνοδικεῖον τοῦτο ἀπὸ τοὺς προκριτοτέρους καὶ εἰδημονεστέρους τῆς νήσου ταύτης.

Τοπικαὶ συνήθειαι
Περὶ κληρονομίας

Ἀπόκρισις τοῦ 1 Ζητήματος

Ἡ συνήθεια τοῦ τόπου τούτου εἶναι ὅταν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος τὰ μὲν ἀρσενικὰ λαμβάνουν τοῦ πατρός, τὰ δὲ θηλυκὰ τῆς μητρός, πλὴν οὐχὶ ἐξ ἴσου, ἀλλ' ὁ πρωτότοκος λαμβάνει τὰ πρωτοτόκιά του, δηλ. λαμβάνει περισσότερον κληρονομικὸν μερίδιον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τὰ δὲ λοιπὰ ἀρσενικὰ μοιράζονται ἐξ ἴσου· τὸ αὐτὸ θεωρεῖται καὶ εἰς τὰ θηλυκὰ.

Ἀπόκρισις τοῦ 2 Ζητήματος

Ἡ συνήθεια τοῦ τόπου τούτου εἶναι οἱ γονεῖς χρεωστοῦν νὰ ἀφήνουν εἰς τὰς διαθήκας των κληρονόμους τὰ τέκνα των, καὶ δὲν ἔχουν ἄδειαν νὰ μεταθέσουν τὴν περιουσίαν των εἰς ἄλλους συγγενεῖς μακρυνότερους ἢ καὶ ξένους.

Ἀπόκρισις τοῦ 3 Ζητήματος

Ἡ τοπικὴ ἡμῶν συνήθεια εἶναι αὕτη· ἂν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος τὸν κληρονομοῦν οἱ κατιόντες συγγενεῖς, ἂν δὲν ἔχῃ κατιόντας, τὸν κληρονομοῦν οἱ ἀνιόντες, ἂν δὲν ἔχῃ οὔτε ἀνιόντας τὸν κληρονομοῦν οἱ πλάγιοι, ὅταν ὁμως δὲν ἔχῃ κανένα

¹ Βλ. τοῦτο εἰς Δ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ, Συλλογὴ τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν (Ἀθήνησι, 1853), 183 καὶ εἰς Ι. καὶ Π. ΖΕΠΠΩΝ, *Jus Graecoromanum*, VII, 522.

συγγενῇ, τότε νύοθετεῖ ἕναν ξένον καὶ τὸν ἔχει εἰς τὰς ἀνάγκας του, ὅστις τὸν κληρονομεῖ καὶ ἀκολουθεῖ τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας καὶ μνημοσύνου του, καὶ λαμβάνει ὁλοσχερῶς τὴν κτηματικὴν του κατάστασιν.

Ἀπόκρισις τοῦ 4 Ζητήματος

Ἄν τὸ ἀνδρόγυνον εἶναι ἄτεκνον καὶ ἀποθάνῃ ὁ εἰς τῶν συζύγων ἀδιάθετος, τὸν κληρονομοῦν οἱ νόμιμοι συγγενεῖς του κατὰ τὴν τάξιν τοῦ 3 Ζητήματος, καὶ ὅχι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος.

Ἀπόκρισις τοῦ 5 Ζητήματος

Ἡ συνήθεια τῆς νήσου ταύτης δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν γραπτὸν νόμον, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀρσενικὰ λαμβάνουν τὴν περιουσίαν τοῦ πατρός, τὰ δὲ θηλυκὰ τῆς μητρός· δὲν ἐμποδίζεται ὅμως ὁ πατήρ ὅταν ἔχῃ πολλὰ θηλυκὰ νὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτὰ μέρος τῆς περιουσίας του.

Ἀπόκρισις τοῦ 6 Ζητήματος

Ἡ συνήθεια τοῦ τόπου τούτου δὲν συγχωρεῖ εἰς τὴν ὑπανδρευθεῖσαν θυγατέρα νὰ συνεισφέρει τὴν προῖκα της εἰς κληρονομίαν καὶ νὰ μοιράσῃ ἐξ ἴσου μὲ τὰ ἀδελφία της, ἀλλ' ὑποχρεοῦται νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς μὴν τὴν προῖκα, τὴν ὁποίαν ἔλαβε ζώντων τῶν γονέων της, τὰ δὲ λοιπὰ ἀδελφία, ὅσα δὲν ἔλαβον κληρονομίαν μοιράζονται ἐξ ἴσου.

Ἀπόκρισις τοῦ 7 Ζητήματος

Ὅταν οἱ γονεῖς ἀποθάνουν, καὶ ἀφήσῃ θυγατέρα ἀνύπανδρον δὲν δύναται οἱ ἀδελφοὶ νὰ προικίσουν ὡς γονεῖς τὴν ἀδελφήν των, ἀλλὰ λαμβάνει καὶ αὐτὴ τὴν προῖκα τῆς μητρός της καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἢ μήτηρ της κτήματα, τότε τῆς δίδουν τὰ ἄρρενα ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ πατρός των, ὅσον θελήσουν.

Ἀπόκρισις τοῦ 8 Ζητήματος

Ἡ τοπικὴ συνήθεια τῆς νήσου ταύτης θεωρεῖ τὴν προῖκα ὡς κτῆμα ἀνεκποίητον, καὶ δὲν συγχωρεῖ τὴν γυναῖκα ἥτις τὴν ἔφερε ἢ τὸν ἄνδρα ὅστις τὴν διοικεῖ νὰ τὴν ἐκποίησῃ, ἔξω ὅταν εἶναι δι' ἀνάγκην τροφῆς τῶν τέκνων των ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἐσωτερικὴν των χρείαν καὶ τότε πρέπει νὰ εἶναι ἢ συγκατάθεσις καὶ τῶν δύο συζύγων.

Αἱ συνήθειαι αὗται ἐπεκράτησαν παλαιόθεν κατὰ παράδοσιν τῶν πρωτοκατόχων, τὰς ὁποίας ἐφύλαξε καὶ ἡ Ὁθωμανικὴ Διοίκησις, μολονότι δὲν ἦτον ἐγγράφως αἱ συνήθειαι αὗται.

Ἐκτείνονται αἱ συνήθειαι αὗται εἰς ὅλην τὴν νῆσον δηλ. κωμόπολιν καὶ χωρία.

Ἐν Ἀμοργῷ τὴν 19 Ἀπριλίου 1833

(Τ.Σ.)

Ὁ Εἰρηνοδίκης

Ἰω. Βλαβιανὸς

(Ἔπεται συνέχεια)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ